SIAŬBIT THE SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U. S. A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1968 Lipień-Žnivień Nr. 64 (h. 11) July-August 1968

SUCIAŠALNICA ŽURBOTNYCH

Abraz Najśviaciejšaj Dzievy Maryi u Barunach

Kamunizm a čałaviek

Ustup: Hańbavańnie kamunizmu u imia ludzkaści i naturalnych pravoŭ čałavieka.

I. *Lozunhi kamunizmu: "roŭnaść i braterstva" praz nianaviść.*

II. *Katalickaja Ekklezija vučyć: A. Roŭnaści i niaroŭnaści ludziej. B. Asabistyje i hramadzkije abaviazki čałavieka.*

III. *Kamunistyčny raj zraŭniańnia i braterstva* (adzinka, siamja). *Adkaz na zakid.*

Zakančeńnie: Uznajučy, šanujučy čałavieka i padnosiačy jaho maralna, budujecca mocnaje i ščaślivaje hramadztvo.

"Učyńma čałavieka na vobraz i padobnaść našuju, nichaj panuje nad usiej ziamloj".

U apošnich dnioch 1936-ha hodu šmat razhałosu zdabyła knižka francuzskaha piśmiennika, Gide'a, pad nazovaj "Pavarot z S.S.S.R." Aŭtar iz prakonańnia kamunisty, apisaŭ u joj, što vidzieŭ i čuŭ u Rasiei, katoruju adviedaŭ u letnich miesiacach 1936-m hodzie. Nie iz stanovišča viery, ale z punktu vidźeńnia zdarovaha rassudku, z pačućcia ludzkaści i hodnaści čałavieka. Zhańbavaŭ rasiejski kamunizm, za što jaho, daŭniej "hanarovaha kamunisty", vyčyrknuli iz svaich siabraŭ i nazvali "pieravarotnym buržuazyjnym piśmiennikam". Padobna rasčaravalisia da kamunizmu i inšyje piśmienniki, jak A. Céline — čałavy francuzki publicysty "ludovaha frontu", Legaŭ — adzin iz najbolej bajavych socyjalistaŭ, J. Doriot, W. Citrine, R. Dorgeles, dalej šmat niamieckich, aŭstryjackich rabotnikaŭ, jak polski Łakomski i šmat inšych, katorych lik iz dnia na dzień uzrastaje, a katoryje tolki u imia naturalnych pravaŭ čałavieka i jahonaj hodnaści, z prychilnikaŭ, stalisia vorahami kamunizmu, pirakanaŭšia navočna (jak piśmieńniki), abo takož na svajej skury (jak rabotniki), jak u praktycy vyhladaje "kamunistyčny raj".

Pierš-najpierš treba hlanuć, čaho vučyć i ahałašaje kamunizm, a što katalickaja Ekklezija; nastupna — pryhledzimsia, jak u praktycy vyhladaje kamunistyčnaja navuka ab čałavieku.

1. Kamunizm vyviešyvaje na svaim ściahu paryvajučyja i pryhožyja lozunhi. B r a t a r s t v o i r o ŭ n a ś ć usich ludziej. Lozunh nia novy, ale paŭtarajecca praz usie revalucyi. Pačatak vielmi pryhožy i zaachvočujučy, ale reč źmianiajecca, kali razchodzicca ažyciavić tuju myśl. Ahulnamu bractvu i roŭnaści usich ludziej stanovicca na pieraškodzie, dumkaj kamunizmu, pryvatnaja ułasnaść. Treba ad jaje ustaranić, usia-

lakuju pryvatnuju ułasnaść źnieści, kab zapanavała cełaja, biaz uzhladnaja roŭnaść. Treba adabrać usio, štokolačy čałaviek nazyvaje "svaim". Nia tolki vonkavyje rečy, ale najbardziej asabistyja, siłu zdolnaści, talent, tak kab u ludzkim słoŭniku nia było bolej słova "majo". Čałaviek maje stacca cehlinaj u budavańni supolnaha dabra, źvianom ahramadnaj uradavaj mašyny, "stadnaj adzinkaj, žyvučaj u stadzie, honianaj stadam, i hinučaj uraz iz stadami". Nia moža być movy ab pravach čałavieka, ab jahonaj hodnaści i da paklikańnia da žyćcia nadprydnaha dy navat žyćcia naturalnaha pavodle hołasu sumleńnia i pryrodnaha rozumu.

Čałaviek naturalnym instynktam baronić usiaho, što svajo, dziela taho druhim lozunham musić być *nienaviść i hvałt*, darohaj katoraha choča pravieści svoj pieršy lozunh biazuzhladnaha zraŭnańnia ludziej.

II. *Jakaja jość katalickaja navuka?*

A. Katalickaja Ekklezija ahałašaje tak sama braterstva i roŭnaść. Ahałašaja roŭnaść, kali razchodzicca ab naturu čałavieka, jak takoha. Ludzi jość roŭnymi pa pieršym, kali razhladajem pachodžeńnie čałavieka, bo ŭsie my stvareńniem adzinaha Boha. Paŭtorna my roŭnyja, kali razchodzicca ab padabienstvo Božaje, katoraje vycisnuŭ na ich dušy Stvaryciel — Boh "učyńma čałavieka na padabienstvo našaje". Treciaje — roŭnymi ludźmi, kali majem na uzhladzie cel, dla katoraha isnujem, a katorym jość: Pana Boha paznać, miłavać, addavać češć i jamu słužyć, a praz heta asiahnuć viečnuju ščaślivaść. Roŭnymi ludźmi u halinie łaski, u katoraj "niama, pavodle śv. Paŭła, žyda, ani greka: niama niavolnika ani volnaha (pana); niama mužčyny, ani žančyny. Tamu što usie vy jość u Chrystusie. Nia tolki roŭnyje u karaleŭstvie łaski, ale sapraŭdy i rečaisna uzajemna sabie bratami. Pavodle navuki śv. Ekklezii usie chryścijanie tvorać adnu vialikuju siamju, u žyłach katoraj pływie taja samaja kroŭ, pulsuje toje samaje žyćcio, majučaje svajo žyrało u Bohu, a spływajučaje na inšych členaŭ radzimy praz pieršarodnaha, najstaršaha Brata, praz Pana našaha Jezusa Chrystusa. Braterstva u navucy Ekklezii nia jość pustym słovam, ale istotaj, praŭdzivaj, roŭnaha źmiestu rečaisnaści. Jość braterstvam, katoraje spajvaje i łučyć achviarnaja miłaść.

Pobač toj roŭnaści, jość šmat niaroŭnaściaŭ. Roŭnaść ludziej, pavodle navuki katalickaj Ekklezii nia jość absalutnaj, biazuzhladnaj. Jość roŭnaść, kali havorycca ab adzinkach. Adny zdarovyja, druhija chvoryja, jość słabyja i mocnyja, jość henii i durnyja, jość

złačyncy i śviatyja. Adtul ab absalutnym zraŭnańni nia moža być movy. Nia možna zraŭniać taho, katory maječ mocny kułak z tym, katory choć słaby i chvaravity, ale maje bahatuju dušu i praniklivy rozum. Hramadzianstvo nia jošč mahazynam, biazładnym, vypadkovym zboryščam, šeraham ustaŭlajecca bydła. Hramadzianstvo jošč arhanizmam žyvym, u katorym roznyje członki, raznyja čynnaści vypraŭlajuć. Padobna, jak u ludzkim ciele paasobnyje arhanizmy majuć svaje paasobnyje zadańni. Nichto nie hladzić rukami, ani havoryć nahami.

B. Dalej, čałaviek maje svaje hramadzkije zadańni, tamu što łučycca z druhimi u narody, haspadarstvy i inšyja supolnaści, nie dziela spadabańnia filozofaŭ, ci raznych pravadnikoŭ nacyjanalistyčnych, ale na vynik pravaŭ natury, katoryja pryščapiŭ u dušu ludzkuju Stvaryciel — Boh. Adnak pobač, i nad tymi abaviazkami hramadzkimi kažny maje sobskije. Kažny maje svaju asabovaść ludzkuju, hodnaść ludzkuju i ułasnuju viečnuju metu. I navat, słužačy hramadztvu, nia moža zaniadbać, tym mieniej supraciŭlacca svaim asabistym zadańniam. Dziela taho čałaviek nia moža być biazdušnym parabkam dziaržavy, ci partyi, ci inšaj hramadzkaści, i tolki čałaviek, maje nieśmiarotnuju dušu. I choć dziaržavy prychodzić u zaniepad, vymirajuć narody, razvałajucca usialakija hramadzkija łady, čałaviek budzie viečna žyć. Z hetaha ady, navat słužačy hramadztvu, musić pomnić ab svajoj mecie, ab svaim viečnym žyćci i dla jaho pracavać. Chtob žadaŭ budavać hramadzkaść, piarečačy i hvałciačy naturalnyja pravy čałavieka, toj padobny byŭby da budaŭničaha, katory raspačynaŭby budavańnie budyniny ad raźbivańnia cehłaŭ. Chočačy budavać tryvałaje hramadzianstvo, treba budavać i padnosić adzinki; nie panižać ich, nie zabivać.

III. Jak u praktycy vyhladaje roŭnaść i kamunistyčnaje braterstvo ab hetym šyraka i padrabiazna danosiać tyje, katoryje henamu žyćciu pryhladalisia iz blizka. Jak biblijny raj zrašali rečki, tak “raj kamunistyčny” zrošany jošč i to vielmi ščodra, ślozami i ludzkoj kryvioj.

1. Padavali sami u svajoj presie, što da 1923-ha hodu źniščyli 1.765.065 ludziej. Ale heta nie zhodna iz praŭdaj, bo da 1939 źniščyli bolej 50.000.000. U toj ličbie šmat śviataroŭ, vučonych, vučycielaŭ, rabotnikaŭ i sielanaŭ. Sam Lenin vyraziŭsia, kali jamu havaryli ab achviarach revalucyi: “Nichaj źhinie dzieviać dzisiatych ludziej, aby apošnije byli dobrymi kamunistami”. Iz samaha Leninhradu u 1935 hodzie było źniavolanych 80.000. Adzin skazaŭ, što narod dzielicca na try častki: pieršyja, katoryja adbyli turmy, druhija adsiedžyvajuć, a trecija čakajuć na

čarhu. Chtož nia čuŭ ab katavańni źniavolenych na Sałaŭkach, Sibiry? Hetakich mučanikaŭ majem i u Amerycy. Reformy i razparažeńni uviedzieny u žyćcio ź nialudzkaj srohaściaj. Pry arhanizacyi supolnych haspadarstvaŭ haladzili da śmierci. Byli zdareńni, što ludzi zamykalisia u pamieškańniach i padpalvali ich, pieranosiačy śmierć u vahni, čym "saviecki raj". Vialikija pracy, z jakich vychvalajucca za hranicaj, pahłynuli dziesiatki tysiačaŭ ludzkich achviaraŭ. Viedama, što jość adzinymi dastaŭcami da U.S.A. ludzkich škiletaŭ. Šmat kaže ich "monopol".

Zabaronena kazać toje ab čym dumaje, bo usiakaja krytyka žudasna karajecca. Možna tolki čhvalić i ciešycca, "što majecca svoj sielanska—rabotnicki urad i svabodu".

2. Kažnamu viedama, jakija abrazy siamiejnaha žyćcia, dzie panuje "volnaja luboŭ", dzie volna razviaścisia, choćby učora pažanilisia, nia turbujučysia ab losie patomstva. Z hetaha ničoha dziŭnaha, što "achronki dla dziaciej pierapoŭnienyja. U ich niama sapraŭdnaj apieki. Vychovyvajucca dziaučaty i chłopcy razam. Maralnaść vychavankaŭ žudasnaja. Pobač hetaha miljony dziaciej vałacuhaŭ (biezpryzornych), zusim biaz apieki baćkaŭ i dziaržavy. Hramady nieščaślivych dziaciej. Ułasnaja ich presa naličyvała da 7,000,000 vałacuhaŭ. Što-ž dzivosnaha, kali pasiarod ich panujuć veneryčnyja chvaroby, što razpaŭsiudžyvajecca złačynnaść. — Vidziačy, da čaho viadzie takoje razumieńnie suženstva i siamiejnaje žyćcio, katoraje sami źniščyli. Začali starańni ab paproŭlańni złoha stanu. Adnak na ništo vyjšli paŭsiarodki, jak abciažeńnie razvodaŭ praz padnašeńnie płataŭ. Jašče nie tak daŭno skardziłasia ichniaja presa na pierahružańnie sudoŭ, jakije zaniatyje pošukami baćkoŭ — uciekačoŭ.

Jaki jość los žančyn u takim "kamunistyčnym raju" nie ciažka skazać.

Padnosiacca časami zakidy, što i u krainach zachadu dy Ameryki jość cenzura, jość peŭnaja źviazanaść ludzkoj svabody. Hramadzianstvo, jak vyžej padaŭ, jość arganizmam žyvym, dziela taho maje pravo, jak kažnaja žyvučaja istota, baranić svajho isnavańnia prad tymi, katoryje jaho žyćciu pahražajuć. Z hetaha vynikaje pravo hramadzianstva da samaabarony prad žudasnymi adzinkami dla supakojnaha hramadzkaha žyćcia, zaŭsiody adnak iz zachavańniem peŭnych hranicaŭ, nienarušanych u ničym naturalnych pravaŭ čałavieka. Možna, dy pavinna dziaržava ucichamiryć svavolu, ale nie svabodu, a u nijakim vypadku nia možna nastavać na Božaje pravo. Što ady da paasobnych vypadkovaściaŭ. Zdarajecca i nastupajuć praz dziaržavy pierachody svajej kampetencyi. Heta

nia jość vinoj vieravańniaŭ. Niadobrasumlennaść, podłaść — jość abvinavačańnie religii u tym, što z joj niama ničoha supolnaha.

Kaliś skazaŭ Papa śv. Pius IX: Jość rečaj niemahčymaj tvaryć novaje hramadztvo i novyje łady suproć *naturalnym* ludzkim umovam' (Eho. Noscitis et nobiscum d, 8, 12, 1849). Proba u kamunistyčnaj Rasii jość vyrazny dokaz praŭdzivaści słovaŭ śv. Papy. Nia možna tvaryć novaha hramadzianstva, paminajučy i hvałciačy jamu svabodu i mahčymaści pastanaŭlać ab sabie. Suprać, usiaki uład stały i tryvały, toj katory maje zapeŭnić čałavieku supakoj i adpaviednyje umovy dla žyćcia, zhodnyje z vymohami razumnaj jahonaj istoty. Musić być vybudavany na pryznańniu naturalnych, pryrodnych jamu pravaŭ, na padniesneńnie jaho, a nie zabivańnia. Padniesieńni, asabliva moralnym i religijnym. Niejki skazaŭ, što treba Ajčynu padciahnuć vyššej. Tak, treba, ale nia tolki aśvietava, nia tolki haspadarča — chacia hetaha patreba — ale hałoŭna i pierad usim maralna, religijna. Padnosiačy adzinki, padniasiom i hramadzkaść.

Vychavajma zdarovyje charaktary, a dužym i zdarovym budzie i hramadzkaść. — X.J.G.

* * *

Daviedvaŭ...

(Praciah i zakančeńnie)

"Dyk ža ruskija vynajšli elektryčnaść!" — Niachaj sabie... ale, kab jaje zusim nia było u pryrodzie, to ni ruskije, ni Edison amerykaniec nie mahli-b jaje adkryć. Śviatuju praŭdu havora śviatoje Pisańnie, što pad soncam ničoha niama novaha... dy i sonca samo niešta nia novaje, a isnujučaja isnaść ad svajho praz Boha satvareńnia! Čałaviek znachodzić i niejak tam kambinuje usio toje, što daŭno stvoranaje Pradviečnym Boham!

Jość i sapraŭdny Chrystos — Bohačałaviek. Zyjšoŭ nam jak Logos, Syn Božy, i staŭsia praz Tajnu Svajho Učałaviečańnia i synam čałaviečym u pračystym Ułońni Dzievy Maryi. Paśla-ž naradziŭsia, žyŭ, pracavaŭ, ludziej navučaŭ, tvaryŭ cudy mnohi, miertvych uskrašaŭ, kab pakazać, što Jon, budučy čałaviekam, byŭ pradusim Boham, z Božaj Usiomahutnaściu. Ciarpieŭ, stradaŭ, byŭ ukryžavany, pamior, uskros, da Nieba uzyšoŭ, ale prabyvaje uściaž z nami ludźmi u Svajoj Carkvie, u Svaim Kaściole, u Svaich Tajemstvach, pradusim-ža

u Śviatoj Eucharystyi. Heta usie vialikija, niespaznanyja Tajny Božyja, u jakija treba vieryć pa Słovu Božamu, Jakoje davieryŭ Chrystos Svajoj Carkvie, kab trymała Jaho čystym i nieparušalnym.

Adnak, što Chrystos byŭ, žyŭ, pamior, uvaskros, havorać nam nat śvieckija historyki. Adnym ź ich, vielmi važnym, byŭ žydoŭski historyk Josephus (37 — pryblizna 101). U svaich žydoŭskich Stražytnaściach" u 18-aj Knizie, u 3-cim addziele, u karotkich słovach, vyskazaŭ ab Chryście usio toje, što Jevanhielisty napisali ab Im u daŭžejšych słovach, a śviaty Łuka, Jevanhielist i historyk u svaich słaŭnych "Apostalskich Dziajańniach". Nijakaho sumnivu niama u tym, što Chrystos byŭ i Jość i što my žyviom i žyć budziem u Im, praz Jaho dy ź Im na vieki viekaŭ. I ja, pry pomačy Jahonaj, hatoŭ žyćcio za Jaho i za Jahonuju Śviatuju Carkvu-Kaścioł addać.

A skažecie, kali łaska, jak heta stałasia, što vy sami zusim stracili vieru u Boha, u Chrysta, u Jahonuju Carkvu?... I muž, katory z napružańniem słuchaŭ mianie, adazvaŭsia: "Heta daŭno było, jašče u chacie na radzimie... Jak sami viedajecie, škołaŭ u nas nia było, adnak u nas adnu škołku sarhanizavali i maja maci, biednaja udava, (baćka moj pamior, kali mnie było tolki dva hady ad rodu), pasłała mianie u škołu vučycca, zdabyvać vum-rozum... Chadziŭ ja u škołu z druhimi dziaćmi całuju zimu. Pad viasnu, u vialiki post, treba było adbyvać "Havieńnie", čysta usim vučniam... iści da spoviedzi i da Pryčaścia. Pašoŭ i ja... Psałomščyk, pierš za usio, patrebavaŭ piać kapiejak za "kartačku", jak ustup da spoviedzi. Pašoŭ da chaty i skazaŭ, što tak i tak sprava staić... treba piać kapiejak za ustup k spoviedzi... Maci nia mieła piać kapieejak, i pašła da susiedki, taksama udavy, pažyčyć ich, ale i u toj nia było piaci kapiejak. Tady maci kaža: Idzi synok biaz piaci kapiejak i skažy samomu baciušku, što mama nie maje kapiejak i nijak nie zmahła pažyčyć ich... Ja pasłuchaŭ i pašoŭ i dastupiŭšyś da baciuški, raskazaŭ jamu pra majo ciažkoje stanovišča... Tut i psałomšyk pryjšoŭ mnie na pomač i pačaŭ tłumačyć ab tym, što maci biednaja i ahałełaja udava... Adnak baciuška upiorsia i usio roŭna nie pryniaŭ mianie da spoviedzi... Matcy i mnie samomu byŭ soram prad ludźmi i školnikami i zdavałaś vialiki hrech prad Boham... Aha, baciuška da spoviedzi nie pryniaŭ ciabie... dyk što tut maieć być? Musić niešta važnaje... Siarod soramu i hańby ja rašyŭ nie adstavać ad druhich, a iści ź imi da Pryčaścia... Adnak, kali ja padyšoŭ da Pryčaścia, baciuška nie daŭ mnie Jaho i ja viarnuŭsia ź ničym... Heta byŭ kaniec majej viery u Boha, u Chrysta, u Tajemstvy. Byvała, u niadzielku hnała maci mianie u carkvu, ale kab mieć supakoj ad jaje, ja išoŭ

u les abo u druhoje jakoje miesca i paśla viartaŭsia da chaty byccam iz carkvy... Voś hetakim junakam i pryjechaŭ da Ameryki. — Ciapier i žonka adazvałasia: "Ja taksama pierastała vieryć jašče u kraju, kali mnie było 15 hadoŭ... I jana taksama adyšła ad viery dziela niejkich niepryjaznych i varožych abstanovin u jaje maładym tady žyćci i z hetym biazvierjem pryjechała u Ameryku... — A ci umirać u hetakim duchoŭnym stanie duš vašych nia budziecie bajacca? A čaho-ž tam bajacca! Da mahiły užo niejak, jak staryja ludzi, dažyviom... A za mahiłaj... što-ž tam za mahiłaj? Ničoha! Mo kvietački abo dreŭcy vyrastuć iz našych razłožanych cieł, kali ludzi nia vyrvuć abo nia zrežuć ich, jak tolki pakažucca na śviet...

Što za pustata duchoŭnaha tut žyćcia biaz viery,bi ez nadziei, biez lubovi k Bohu, k śviatym vialikim i spradviečnym Ideałam! Strach paŭstaje, žuda biare, kali padumaješ, nu, a jany abyšto... ničoha siarod svajej duchoŭnaj pustaty!

Ščyryja ludzi, vielmi dabradušnyja i haścinnyja i spraviadlivyja — i ich biazbožnaść była naviejana im prykraściami u žyćci jašče u kraju, a pryjechaŭšy u Ameryku, padpali pad upłyŭ biazbožnaj i materyjalistyčnaj prapahandy, jakaja daviaršyła toje, što pačałosia jašče u starym kraju, na radzimie.

Pieraprašali mianie za svajo niavierje i prasili, kab da ich zachodziŭ... Na raźvitańnie kažu: Byvajcie zdarovy i z Boham! "Heta-ž vy "boh", mnie adkazvajuć. I hety "boh" pajšoŭ u vialikim razdumji.

Kaniec

A. Ioan Tarasevič

* * * *

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplara 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor): Rev. Francis Cherniawski

Address: 164 Broadway, Fort Edward, N.Y., U.S.A., 12828
Telephone: RH7-5117

Printed by The Whiteruthenian Press * 452 South Avenue, Syracuse, N.Y., 13204